

HRVATSKI ZAVOD ZA ZAPOSŁJAVANJE

ANALITIČKI BILTEN

GODINA XXI.
BROJ 1

ZAGREB
2019.

Nakladnik:

HRVATSKI ZAVOD ZA ZAPOŠLJAVANJE
Radnička cesta 1, Zagreb

Telefon - centrala: (01) 612 60 00

Telefon uredništvo: (01) 612 60 90

Telefax: (01) 612 6038

Elektronička pošta: analiticki.bilten@hzz.hr

Internetske stranice: <http://www.hzz.hr/>

Za nakladnika:

Ante Lončar
ravnatelj Hrvatskog zavoda za zapošljavanje

Urednik:

Darko Oračić

Izlazi četiri puta godišnje

ISSN 1849-3386

SADRŽAJ

1	Razina i kretanje stope zaposlenosti, nezaposlenosti i aktivnosti u zemljama Europske unije	4
2	Razina i kretanje troškova rada u zemljama Europske unije	23

1 Razina i kretanje stope zaposlenosti, nezaposlenosti i aktivnosti u zemljama Europske unije

1.1 Stopa ukupne zaposlenosti

Glavni pokazatelj stanja na tržištu rada u Europskoj uniji je stopa zaposlenosti. Stopa zaposlenosti je udio zaposlenih u stanovništvu. U Europskoj se uniji promatra udio zaposlenih u stanovništvu u dobi od 20 do 64 godine. U tablici je prikazana stopa zaposlenosti u državama članicama Europske unije od 2015. do 2018. godine. Ako se promatra promjena u 2018. godini s obzirom na prethodnu godinu, najveće povećanje stope zaposlenosti ostvareno je na Cipru, zatim u Finskoj i na Malti, te u Latviji, Portugalu i Sloveniji. Premda nije bila u skupini zemalja koje su predvodile po povećanju stope zaposlenosti, Hrvatska je ostvarila značajan porast tog pokazatelja, sličan po opsegu povećanju u Grčkoj i Španjolskoj. Hrvatska se po visini stope zaposlenosti u 2018. godini nalazila iznad Grčke i Italije, a ispod Španjolske i drugih zemalja.

Zemlja	Stopa zaposlenosti (%)				
	Godina	2015.	2016.	2017.	2018.
Belgija		67,2	67,7	68,5	69,7
Bugarska		67,1	67,7	71,3	72,4
Češka		74,8	76,7	78,5	79,9
Danska		76,5	77,4	76,9	78,2
Njemačka		78,0	78,6	79,2	79,9
Estonija		76,5	76,6	78,7	79,5
Irska		69,9	71,4	73,0	74,1
Grčka		54,9	56,2	57,8	59,5
Španjolska		62,0	63,9	65,5	67,0
Francuska		69,5	70,0	70,6	71,3
Hrvatska		60,6	61,4	63,6	65,2
Italija		60,5	61,6	62,3	63,0
Cipar		67,9	68,7	70,8	73,9
Latvija		72,5	73,2	74,8	76,8
Litva		73,3	75,2	76,0	77,8
Luksemburg		70,9	70,7	71,5	72,1
Mađarska		68,9	71,5	73,3	74,4
Malta		69,0	71,1	73,0	75,0
Nizozemska		76,4	77,1	78,0	79,2
Austrija		74,3	74,8	75,4	76,2
Poljska		67,8	69,3	70,9	72,2
Portugal		69,1	70,6	73,4	75,4
Rumunjska		66,0	66,3	68,8	69,9
Slovenija		69,1	70,1	73,4	75,4
Slovačka		67,7	69,8	71,1	72,4
Finska		72,9	73,4	74,2	76,3
Švedska		80,5	81,2	81,8	82,6
UK		76,8	77,5	78,2	78,7

Tablica 1.1

Stopa zaposlenosti stanovništva u dobi od 20 do 64 godine

Izvor: Eurostat. Napomena: Poredak zemalja odražava Eurostatov abecedni poredak prema nazivima zemalja na njihovim jezicima.

1.2 Stopa zaposlenosti prema dobi i spolu

Budući da stanovništvo u dobi od 20 do 64 godine obuhvaća i mlade osobe od kojih mnoge još uvijek pohađaju obrazovanje, te da na zaposlenost starijih osoba djeluje mogućnost prijevremenog umirovljenja, stopa zaposlenosti osoba srednje dobi prikladniji je pokazatelj stanja na tržištu rada. Osim toga, na vrijednost stope zaposlenosti stanovništva srednje dobi ne utječe udio starijih osoba u ukupnom stanovništvu. Stoga je u sljedećoj tablici prikazana stopa zaposlenosti stanovništva u dobi od 25 do 54 godine.

Kada se promatra stanovništvo srednje dobi, stopa zaposlenosti se u 2018. godini najviše povećala u Hrvatskoj i na Cipru te u Finskoj i Portugalu. Hrvatska je, dakle, predvodila po porastu stope zaposlenosti stanovništva srednje dobi. Što se tiče njezine razine, zanimljivo je da je Hrvatska u 2018. godini imala veću stopu zaposlenosti nego Grčka, Italija i Španjolska. Najveću stopu zaposlenosti imale su Slovenija, Češka i Švedska.

Zemlja	Stopa zaposlenosti (%)				
	Godina	2015.	2016.	2017.	2018.
Belgija		78,5	79,1	79,5	80,4
Bugarska		76,1	76,2	79,4	80,1
Češka		84,5	85,7	86,7	87,5
Danska		82,1	82,5	81,7	82,7
Njemačka		83,7	83,9	84,2	84,9
Estonija		83,0	82,6	83,9	84,2
Irska		74,7	75,8	78,0	79,2
Grčka		64,5	66,0	67,4	68,9
Španjolska		69,4	71,5	73,2	74,7
Francuska		79,4	79,7	80,0	80,6
Hrvatska		72,3	72,4	74,9	77,0
Italija		68,2	68,8	69,4	69,8
Cipar		76,5	76,6	78,4	80,4
Latvija		79,2	79,7	81,2	82,7
Litva		81,6	82,7	83,3	84,6
Luksemburg		82,6	82,5	83,7	83,9
Mađarska		80,6	82,2	83,7	84,1
Malta		78,2	79,9	81,8	83,0
Nizozemska		82,2	82,9	83,5	84,6
Austrija		83,5	83,6	84,1	84,6
Poljska		79,5	80,3	81,4	82,4
Portugal		78,8	80,2	82,5	84,3
Rumunjska		77,4	77,6	79,9	80,6
Slovenija		82,9	83,5	86,1	87,5
Slovačka		78,1	80,0	80,0	81,2
Finska		80,0	79,9	80,6	82,5
Švedska		85,6	85,9	86,3	86,8
UK		82,4	82,9	83,8	84,3

Tablica 1.2.1

Stopa zaposlenosti stanovništva u dobi od 25 do 54 godine

Izvor: Eurostat. Napomena: Poredak zemalja odražava Eurostatov abecedni poredak prema nazivima zemalja na njihovim jezicima.

U nastavku je prikazana stopa zaposlenost stanovništva srednje dobi prema spolu. Kada je riječ o muškom stanovništvu, stopa zaposlenosti u 2018. godini povećala se najviše na Cipru i u Litvi, a i Hrvatska je zabilježila značajno povećanje. Po razini stope zaposlenosti muškaraca srednje dobi Hrvatska se nalazila iznad Grčke i Italije, u slučaju potonje neznatno, te blizu Španjolske. Daleko najveću stopu zaposlenosti muškaraca srednje dobi imala je Češka, dok su drugo i treće mjesto mjesto zauzimale Mađarska i Slovenija. Činjenica da su po visini stope zaposlenosti muškaraca srednje dobi u Europskoj uniji predvodile nove države članice u kojima su plaće znatno niže nego u starim državama članicama, o čemu će više riječi biti kasnije, upućuje na zaključak da razina plaća na utječe bitno na zaposlenost promatrane demografske skupine. Drugim riječima, ponuda rada muškaraca srednje dobi vjerojatno je krajnje neelastična na plaće. U skladu s tim, niska razina stope zaposlenosti muškaraca srednje dobi u zemljama poput Grčke, Italije i Španjolske vjerojatno je posljedica nedostatka radnih mjesta, a ne relativno niskih plaća koje su u tim zemljama, kao što će kasnije biti pokazano, zapravo veće nego u spomenutim srednjoeuropskim zemljama.

Zemlja	Stopa zaposlenosti (%)				
	Godina	2015.	2016.	2017.	2018.
Belgija		82,5	83,8	84,4	84,5
Bugarska		78,5	79,2	82,8	83,5
Češka		91,9	92,7	93,7	94,4
Danska		85,9	86,4	85,2	86,2
Njemačka		88,1	88,1	88,4	89,0
Estonija		87,7	87,9	88,5	89,5
Irska		81,1	82,3	84,5	85,7
Grčka		73,7	76,0	77,5	79,6
Španjolska		75,1	77,4	79,2	80,8
Francuska		83,7	84,2	85,0	85,2
Hrvatska		75,4	76,3	78,7	80,4
Italija		78,6	79,3	79,9	80,3
Cipar		80,6	81,7	83,6	86,2
Latvija		81,2	81,4	83,5	84,6
Litva		81,8	82,6	83,1	85,2
Luksemburg		89,3	88,5	87,4	88,0
Mađarska		86,8	88,2	90,1	90,4
Malta		91,5	92,3	93,2	93,3
Nizozemska		87,5	88,1	88,4	89,2
Austrija		86,6	86,6	87,2	87,8
Poljska		84,9	86,1	87,3	88,1
Portugal		81,8	83,0	85,6	87,5
Rumunjska		85,2	85,5	87,6	88,7
Slovenija		86,1	85,6	88,5	90,0
Slovačka		85,1	86,3	86,3	87,9
Finska		82,5	83,0	83,3	85,3
Švedska		87,9	88,1	88,5	89,1
UK		88,3	89,0	89,6	89,8

Tablica 1.2.2

Stopa zaposlenosti
muškog stanovništva
u dobi od 25 do 54
godine

Izvor: Eurostat. Napomena: Poredak zemalja odražava Eurostatov abecedni poredak prema nazivima zemalja na njihovim jezicima.

Što se tiče ženskog stanovništva srednje dobi, stopa se zaposlenosti u 2018. godini povećala u gotovo svim državama članicama, a najviše u Hrvatskoj i na Malti. U pogledu razine, stopa zaposlenosti žena srednje dobi u Hrvatskoj bila je veća ne samo od istovrsnog pokazatelja u Grčkoj i Italiji, već i u Španjolskoj, Irskoj i Rumunjskoj te na Malti. Stoga se može zaključiti da Hrvatska po razini stope zaposlenosti žena srednje dobi nikako nije na dnu ljestvice zemalja Europske unije.

Zemlja	Stopa zaposlenosti (%)				
	Godina	2015.	2016.	2017.	2018.
Belgija		74,5	74,3	74,6	76,2
Bugarska		73,6	73,0	75,8	76,5
Češka		76,7	78,4	79,3	80,1
Danska		78,3	78,5	78,1	79,0
Njemačka		79,2	79,7	80,0	80,6
Estonija		78,2	77,2	79,2	78,7
Irska		68,5	69,6	71,7	72,9
Grčka		55,4	55,9	57,2	58,2
Španjolska		63,7	65,6	67,1	68,6
Francuska		75,2	75,3	75,2	76,1
Hrvatska		69,3	68,5	71,1	73,5
Italija		57,9	58,5	59,0	59,4
Cipar		72,7	72,0	73,5	75,0
Latvija		77,3	78,1	79,0	80,7
Litva		81,4	82,9	83,6	84,1
Luksemburg		75,7	76,4	79,8	79,7
Mađarska		74,4	76,2	77,2	77,7
Malta		64,0	66,7	69,5	71,8
Nizozemska		77,0	77,7	78,6	79,9
Austrija		80,3	80,6	81,0	81,3
Poljska		73,9	74,5	75,3	76,5
Portugal		76,1	77,6	79,7	81,4
Rumunjska		69,2	69,2	71,8	72,1
Slovenija		79,5	81,2	83,5	84,8
Slovačka		70,9	73,5	73,4	74,4
Finska		77,3	76,7	77,9	79,5
Švedska		83,3	83,7	84,1	84,3
UK		76,6	77,0	78,1	78,8

Tablica 1.2.3

Stopa zaposlenosti ženskog stanovništva u dobi od 25 do 54 godine

Izvor: Eurostat. Napomena: Poredak zemalja odražava Eurostatov abecedni poredak prema nazivima zemalja na njihovim jezicima.

Kada se promatra stanovništvo u dobi od 55 do 64 godine, uočljivo je veliko povećanje stope zaposlenosti u 2018. godini u mnogim državama članicama Europske unije, u čemu su predvodili Cipar i Slovenija, kao što pokazuju podatci prikazani u sljedećoj tablici. U Hrvatskoj je zabilježeno značajno povećanje stope zaposlenosti starijih osoba, ali ipak ne toliko veliko kao u spomenutim zemljama. Prilikom tumačenja navedenih podataka potrebno je imati u vidu mogućnost da se stopa zaposlenosti osoba starije dobi znatno poveća, a da ukupna stopa zaposlenosti ne poraste bitno zbog promjene starosne strukture stanovništva.

Što se tiče razine stope zaposlenosti stanovništva starije dobi, Hrvatska se u 2018. godini nalazila iznad samo Grčke i Luksemburga. Slučaj potonjeg odražava relativno povoljne uvjete za rano umirovljenje u toj zemlji. Daleko najveću stopu zaposlenosti osoba starije dobi imala je Švedska. Činjenica da stopa zaposlenosti osoba starije dobi u Sloveniji nije puno veća nego u Hrvatskoj upućuje na sličnosti koje vjerojatno proizlaze iz obilježja zajedničkog mirovinskog sustava u prošlosti.

Zemlja	Stopa zaposlenosti (%)				
	Godina	2015.	2016.	2017.	2018.
Belgija		44,0	45,4	48,3	50,3
Bugarska		53,0	54,5	58,2	60,7
Češka		55,5	58,5	62,1	65,1
Danska		64,7	67,8	68,9	70,7
Njemačka		66,2	68,6	70,1	71,4
Estonija		64,5	65,2	68,1	68,9
Irska		55,4	56,8	58,4	60,4
Grčka		34,3	36,3	38,3	41,1
Španjolska		46,9	49,1	50,5	52,2
Francuska		48,7	49,8	51,3	52,1
Hrvatska		39,2	38,1	40,3	42,8
Italija		48,2	50,3	52,2	53,7
Cipar		48,5	52,2	55,3	60,9
Latvija		59,4	61,4	62,3	65,4
Litva		60,4	64,6	66,1	68,5
Luksemburg		38,4	39,6	39,8	40,5
Mađarska		45,3	49,8	51,7	54,4
Malta		42,3	45,8	47,2	49,7
Nizozemska		61,7	63,5	65,7	67,7
Austrija		46,3	49,2	51,3	54,0
Poljska		44,3	46,2	48,3	48,9
Portugal		49,9	52,1	56,2	59,2
Rumunjska		41,1	42,8	44,5	46,3
Slovenija		36,6	38,5	42,7	47,0
Slovačka		47,0	49,0	53,0	54,2
Finska		60,0	61,4	62,5	65,4
Švedska		74,5	75,5	76,4	77,9
UK		62,2	63,4	64,1	65,3

Tablica 1.2.4

Stopa zaposlenosti stanovništva u dobi od 55 do 64 godine

Izvor: Eurostat. Napomena: Poredak zemalja odražava Eurostatov abecedni poredak prema nazivima zemalja na njihovim jezicima.

Razinu i kretanje stope zaposlenosti stanovništva starije dobi nije potrebno prikazivati prema spolu jer se dobiva slična slika – znatno povećanje u 2018. godini i položaj Hrvatske na dnu ili blizu dna ljestvice. Nema dvojbe, dakle, da Hrvatska ima veliki prostor za povećanje stope zaposlenosti stanovništva u dobi od 55 do 64 godine. Vjerojatno značajan korak u tom smjeru je mogućnost zapošljavanja osoba u prijevremenoj starosnoj mirovini na pola punoga radnog vremena uz zadržavanje punog iznosa mirovine, uvedena početkom 2019. godine.

1.3 Stopa zaposlenosti stanovništva srednje dobi prema obrazovanju

Budući da obrazovanje može značajno utjecati na zaposlenost, u nastavku je prikazana stopa zaposlenosti osoba srednje dobi prema razini obrazovanja. U skladu s međunarodnom standardnom klasifikacijom obrazovanja, određene su tri razine obrazovanja: osnovno (i manje od toga), srednje i visoko. Srednje obrazovanje obuhvaća i obrazovanje nakon srednje škole koje još nije visoko (tercijarno).

U prvoj tablici prikazana je stopa zaposlenosti stanovništva srednje dobi s osnovnim obrazovanjem ili bez njega. Najveći porast stope zaposlenosti u 2018. godine zabilježen je na Cipru i u Hrvatskoj, ali u pogledu potonje treba primijetiti da je vrijednost tog pokazatelja opadala od početka promatranog razdoblja do 2017. godine. Osim toga, Hrvatska je po vrijednosti tog pokazatelja ostala, sa Slovačkom ispod nje, gotovo na dnu ljestvice.

Zemlja	Stopa zaposlenosti (%)				
	Godina	2015.	2016.	2017.	2018.
Belgija		56,8	56,7	55,6	56,2
Bugarska		44,2	43,8	48,7	50,5
Češka		51,5	54,6	60,8	60,8
Danska		64,2	66,4	64,1	65,0
Njemačka		62,7	62,2	62,6	63,5
Estonija		65,9	69,7	73,8	72,8
Irska		52,4	52,2	54,5	55,0
Grčka		56,8	56,8	58,2	58,5
Španjolska		57,6	60,1	62,0	64,1
Francuska		61,2	59,4	60,4	61,0
Hrvatska		51,7	48,7	45,9	49,8
Italija		57,4	57,9	58,3	58,8
Cipar		65,0	63,9	66,0	70,0
Latvija		58,0	60,6	63,5	63,3
Litva		49,5	48,8	50,1	51,1
Luksemburg		74,1	72,8	73,7	76,1
Mađarska		59,1	61,7	65,0	66,1
Malta		65,4	67,2	69,1	70,7
Nizozemska		66,6	67,1	67,0	68,2
Austrija		64,1	63,8	63,1	64,7
Poljska		51,8	51,4	52,8	53,3
Portugal		73,5	74,5	77,1	78,9
Rumunjska		62,2	60,2	62,3	62,3
Slovenija		66,5	62,9	68,2	68,1
Slovačka		41,5	45,6	44,3	44,1
Finska		59,4	60,3	57,8	59,3
Švedska		64,2	64,0	64,9	64,4
UK		65,0	67,5	68,8	69,9

Tablica 1.3.1

Stopa zaposlenosti stanovništva u dobi od 25 do 54 godine s osnovnim obrazovanjem

Izvor: Eurostat. Napomena: Poredak zemalja odražava Eurostatov abecedni poredak prema nazivima zemalja na njihovim jezicima.

U sljedećoj su tablici prikazani podatci o stopi zaposlenosti stanovništva srednje dobi sa završenim srednjim obrazovanjem. U 2018. godini najviše se povećala vrijednost tog pokazatelja na Cipru te u Irskoj i Litvi, a među zemljama koje su ostvarile značajno povećanje našla se i Hrvatska.

Što se tiče razine stope zaposlenosti stanovništva srednje dobi sa srednjim obrazovanjem, Hrvatska je zauzimala relativno nizak položaj na ljestvici, ali ispod nje su se u 2018. godini nalazile Grčka, Španjolska, Italija i Irska. Osobito je zanimljiv podatak da je vrijednost spomenutog pokazatelja bila manja u Irskoj nego u Hrvatskoj premda je postojalo opsegom značajno iseljavanje hrvatske radne snage u Irsku. Kao što je prethodno prikazano, niskoj stopi zaposlenosti stanovništva srednje dobi u Irskoj bitno pridonosi ženska populacija spomenute dobi, vjerojatno zbog visokih troškova skrbi o djeci te tradicionalnih čimbenika koji utječu na participaciju žena u radnoj snazi odnosno na njihovu stopu aktivnosti, posebno nakon poroda. Stoga niža stopa zaposlenosti stanovništva srednje dobi sa završenim srednjim obrazovanjem u Irskoj ne mora odražavati manje prilike za zapošljavanje.

Zemlja	Stopa zaposlenosti (%)				
	Godina	2015.	2016.	2017.	2018.
Belgija		79,3	79,9	80,1	80,6
Bugarska		79,4	79,7	83,1	83,9
Češka		86,4	87,9	88,6	89,3
Danska		85,1	85,2	84,4	84,8
Njemačka		85,0	85,6	86,1	86,7
Estonija		83,1	82,0	83,1	84,5
Irska		70,3	72,8	74,2	76,4
Grčka		62,3	63,8	65,0	66,5
Španjolska		70,3	72,3	73,7	74,7
Francuska		79,9	79,8	80,0	80,7
Hrvatska		71,7	72,2	75,6	77,1
Italija		72,5	73,1	73,3	73,1
Cipar		74,0	74,1	77,3	79,9
Latvija		77,6	76,3	78,7	80,6
Litva		77,2	77,8	78,9	80,9
Luksemburg		82,2	81,2	84,5	84,2
Mađarska		83,0	84,6	86,1	86,0
Malta		87,4	88,3	88,9	88,9
Nizozemska		82,4	83,5	83,7	84,7
Austrija		84,8	84,8	85,7	86,2
Poljska		77,0	78,0	78,7	79,9
Portugal		81,5	82,5	84,7	86,3
Rumunjska		78,6	78,9	81,5	82,4
Slovenija		81,8	83,7	86,0	87,6
Slovačka		80,4	82,2	82,5	84,2
Finska		77,9	77,7	78,3	79,9
Švedska		87,9	87,9	88,6	89,1
UK		82,9	83,2	83,7	83,8

Tablica 1.3.2

Stopa zaposlenosti stanovništva u dobi od 25 do 54 godine sa srednjim obrazovanjem

Izvor: Eurostat. Napomena: Poredak zemalja odražava Eurostatov abecedni poredak prema nazivima zemalja na njihovim jezicima.

Naposljetku, u zadnjoj je tablici prikazana stopa zaposlenosti stanovništva srednje dobi sa završenim visokim obrazovanjem. U 2018. godini je vrijednost tog pokazatelja porasla u većini zemalja, a najviše u Grčkoj, Finskoj i Sloveniji. U Hrvatskoj nije došlo do značajnog porasta, ali takav je porast ostvaren u prethodnim godinama.

Što se tiče razine stope zaposlenosti stanovništva srednje dobi sa završenim visokim obrazovanjem odnosno ljestvice zemalja prema vrijednosti tog pokazatelja, Hrvatska je zauzimala položaj u donjem dijelu ljestvice, ali ispod nje su se nalazile Grčka, Italija, Cipar, Slovačka, Španjolska, Estonija i Irska.

Zemlja	Stopa zaposlenosti (%)				
	Godina	2015.	2016.	2017.	2018.
Belgija		89,2	89,5	89,5	90,0
Bugarska		88,7	88,4	89,6	90,0
Češka		86,0	86,5	86,9	88,1
Danska		88,2	88,3	88,1	89,0
Njemačka		90,9	90,8	90,8	91,0
Estonija		87,7	86,8	87,8	86,8
Irska		84,9	85,3	87,1	87,3
Grčka		73,4	75,1	76,4	78,3
Španjolska		80,5	81,9	83,2	83,9
Francuska		87,6	88,8	88,9	88,4
Hrvatska		84,4	85,6	87,3	87,5
Italija		78,5	79,7	80,3	80,8
Cipar		83,0	83,2	83,1	83,8
Latvija		88,3	90,1	90,1	91,1
Litva		92,2	93,3	92,7	92,9
Luksemburg		88,1	89,1	88,5	88,4
Mađarska		87,6	88,7	88,6	89,0
Malta		93,1	93,1	93,2	93,5
Nizozemska		90,9	91,0	91,3	91,9
Austrija		88,9	89,7	89,8	89,3
Poljska		90,1	90,3	90,8	91,2
Portugal		86,2	87,6	89,3	90,5
Rumunjska		91,0	91,8	93,1	93,3
Slovenija		89,6	88,9	90,6	92,1
Slovačka		82,3	83,1	84,3	84,1
Finska		86,4	86,3	87,8	89,5
Švedska		90,4	90,6	90,6	91,2
UK		89,3	89,2	89,8	90,2

Tablica 1.3.3

Stopa zaposlenosti stanovništva u dobi od 25 do 54 godine s visokim obrazovanjem

Izvor: Eurostat. Napomena: Poredak zemalja odražava Eurostatov abecedni poredak prema nazivima zemalja na njihovim jezicima.

Može se zaključiti, dakle, da je najveći porast stope zaposlenosti stanovništva srednje dobi u Hrvatskoj u 2018. godini ostvaren na najnižoj razini obrazovanja, te da se relativan položaj Hrvatske na ljestvici zemalja Europske unije prema vrijednosti stope zaposlenosti stanovništva srednje dobi povećava s razinom obrazovanja odnosno da je najbolji na najvišoj razini obrazovanja.

1.4 Stopa zaposlenosti stanovništva srednje dobi s visokim obrazovanjem prema spolu

Prethodni nalaz da po visini stope zaposlenosti stanovništva srednje dobi s visokim obrazovanjem Hrvatska ne stoji posebno loše u usporedbi s drugim zemljama Europske unije, odnosno da sedam zemalja ima nižu vrijednost tog pokazatelja od Hrvatske, potrebno je dodatno razraditi uzimajući u obzir spol.

Stoga je u sljedećoj tablici prikazana stopa zaposlenosti muškog stanovništva srednje dobi s visokim obrazovanjem. Uočljivo je da je samo u Grčkoj i Italiji vrijednost tog pokazatelja bila manja nego u Hrvatskoj. Hrvatska se, dakle, po visini stope zaposlenosti muškog stanovništva s visokim obrazovanjem nalazi blizu dna ljestvice zemalja Europske unije. Na vrhu ljestvice nalazi se Češka s veoma visokom vrijednosti od čak 97,2 posto. U Češkoj su, dakle, zaposleni gotovo svi visoko obrazovani muškarci srednje dobi.

Zemlja	Stopa zaposlenosti (%)				
	Godina	2015.	2016.	2017.	2018.
Belgija		91,3	91,8	92,2	91,9
Bugarska		91,0	90,7	91,9	92,8
Češka		95,0	95,6	95,8	97,2
Danska		91,1	90,8	90,6	92,3
Njemačka		94,6	94,0	94,2	94,5
Estonija		94,2	94,4	94,2	93,2
Irska		90,0	90,5	91,8	91,8
Grčka		78,1	81,8	83,1	85,7
Španjolska		85,2	86,2	87,7	88,4
Francuska		90,2	91,9	92,1	91,1
Hrvatska		84,2	87,3	87,5	88,0
Italija		84,3	85,4	85,2	85,6
Cipar		87,3	87,3	87,8	88,7
Latvija		93,3	91,8	93,4	92,9
Litva		94,5	94,3	93,2	94,1
Luksemburg		92,6	92,2	92,1	91,5
Mađarska		95,0	95,3	96,0	95,9
Malta		96,5	96,3	96,6	96,7
Nizozemska		93,7	94,0	94,0	94,5
Austrija		91,3	92,0	92,6	92,5
Poljska		93,8	94,3	95,1	95,1
Portugal		87,1	88,6	90,0	91,4
Rumunjska		93,6	94,4	94,4	95,1
Slovenija		92,7	90,1	93,0	94,8
Slovačka		92,1	91,5	93,4	93,2
Finska		89,7	90,0	91,3	93,1
Švedska		91,3	91,4	91,3	92,0
UK		93,5	93,5	94,1	93,9

Tablica 1.4.1

Stopa zaposlenosti muškog stanovništva u dobi od 25 do 54 godine s visokim obrazovanjem

Izvor: Eurostat. Napomena: Poredak zemalja odražava Eurostatov abecedni poredak prema nazivima zemalja na njihovim jezicima.

Što se tiče stope zaposlenosti ženskog stanovništva srednje dobi s visokim obrazovanjem, po vrijednosti toga pokazatelja Hrvatska stoji puno bolje nego u slučaju istovrsnog muškog stanovništva. Na ljestvici zemalja Europske unije ispod Hrvatske su se našle Grčka, Italija, Slovačka, Španjolska, Cipar, Češka, Estonija, Irska, Mađarska, Luksemburg, Francuska, Austrija, Danska, Finska, Njemačka i Ujedinjeno Kraljevstvo. Hrvatska je, dakle, zauzimala mjesto u gornjem dijelu ljestvice. Takva činjenica upućuje na zaključak da visoko obrazovanje pruža ženama u Hrvatskoj mogućnost ostvarivanja posebno povoljnog položaja na tržištu rada, barem u pogledu mogućnosti zapošljavanja.

Zemlja	Stopa zaposlenosti (%)				
	Godina	2015.	2016.	2017.	2018.
Belgija		87,5	87,7	87,4	88,5
Bugarska		87,2	86,9	88,2	88,2
Češka		78,1	78,5	79,2	80,5
Danska		86,1	86,3	86,2	86,5
Njemačka		86,4	86,9	86,7	87,0
Estonija		83,8	82,1	83,8	82,8
Irska		80,9	81,2	83,3	83,7
Grčka		69,4	69,7	70,9	72,0
Španjolska		76,6	78,3	79,4	80,2
Francuska		85,4	86,3	86,3	86,1
Hrvatska		84,5	84,3	87,2	87,1
Italija		74,3	75,6	77,0	77,4
Cipar		79,8	80,3	79,7	80,3
Latvija		85,8	89,2	88,4	90,0
Litva		90,7	92,6	92,4	92,1
Luksemburg		83,5	85,9	85,2	85,4
Mađarska		82,2	83,7	83,0	83,9
Malta		90,0	90,1	89,9	90,5
Nizozemska		88,3	88,2	88,7	89,5
Austrija		86,5	87,3	87,1	86,2
Poljska		87,6	87,6	87,9	88,5
Portugal		85,7	86,9	88,9	90,0
Rumunjska		88,6	89,5	92,0	91,7
Slovenija		87,4	88,2	89,0	90,3
Slovačka		75,3	77,3	77,8	77,6
Finska		84,1	83,6	85,3	86,9
Švedska		89,6	90,1	90,0	90,6
UK		85,6	85,4	86,0	87,0

Tablica 1.4.2

Stopa zaposlenosti ženskog stanovništva u dobi od 25 do 54 godine s visokim obrazovanjem

Izvor: Eurostat. Napomena: Poredak zemalja odražava Eurostatov abecedni poredak prema nazivima zemalja na njihovim jezicima.

Može se zaključiti, dakle, da se relativan položaj Hrvatske na ljestvici zemalja Europske unije u pogledu stope zaposlenosti stanovništva srednje dobi s visokim obrazovanjem veoma razlikuje s obzirom na spol. Dok su muškarci po vrijednosti spomenutog pokazatelja blizu dna ljestvice zemalja, dotle se žene nalaze u njezinom gornjem dijelu.

1.5 Dodatak: Udio osoba izvan zaposlenosti, obrazovanja ili osposobljavanja u ukupnom broju mladih

Kao što je prethodno napomenuto, stopa zaposlenosti nije prikladan pokazatelj za mlađe stanovništvo jer ono u velikom dijelu još pohađa obrazovanje. Za mlađe stanovništvo je prikladniji pokazatelj udio osoba izvan zaposlenja, obrazovanja ili osposobljavanja u ukupnom broju osoba u dobi od 15 do 24 godine. Stoga su vrijednosti tog pokazatelja u zemljama članicama Europske unije prikazane u sljedećoj tablici.

Najveći pad spomenutog pokazatelja u 2018. godini, mjereno postotnim bodovima, imali su Cipar, Latvija, Slovačka i Hrvatska. Napredak Hrvatske u pogledu tog pokazatelja osobito je značajan ako se promatra njegovo kretanje od 2015. godine. Što se tiče razine, najmanji udio u 2018. godini imali su Nizozemska, Luksemburg, Češka, Njemačka i Švedska, a najveći Italija, Bugarska, Rumunjska, Grčka i Hrvatska. Unatoč, dakle, značajnom smanjenju, Hrvatska je ostala među zemljama s najvećom vrijednosti spomenutog pokazatelja, ali ipak nije na samome vrhu ljestvice.

Zemlja	Udio u ukupnom stanovništvu u dobi 15-24 (%)				
	Godina	2015.	2016.	2017.	2018.
Belgija		12,2	9,9	9,3	9,2
Bugarska		19,3	18,2	15,3	15,0
Češka		7,5	7,0	6,3	5,6
Danska		6,2	5,8	7,0	6,8
Njemačka		6,2	6,7	6,3	5,9
Estonija		10,8	9,1	9,4	9,8
Irska		14,3	12,6	10,9	10,1
Grčka		17,2	15,8	15,3	14,1
Španjolska		15,6	14,6	13,3	12,4
Francuska		12,0	11,9	11,5	11,1
Hrvatska		18,1	16,9	15,4	13,6
Italija		21,4	19,9	20,1	19,2
Cipar		15,3	16,0	16,1	13,2
Latvija		10,5	11,2	10,3	7,8
Litva		9,2	9,4	9,1	8,0
Luksemburg		6,2	5,4	5,9	5,3
Mađarska		11,6	11,0	11,0	10,7
Malta		10,5	8,8	8,6	7,3
Nizozemska		4,7	4,6	4,0	4,2
Austrija		7,5	7,7	6,5	6,8
Poljska		11,0	10,5	9,5	8,7
Portugal		11,3	10,6	9,3	8,4
Rumunjska		18,1	17,4	15,2	14,5
Slovenija		9,5	8,0	6,5	6,6
Slovačka		13,7	12,3	12,1	10,2
Finska		10,6	9,9	9,4	8,5
Švedska		6,7	6,5	6,2	6,1
UK		11,1	10,9	10,3	10,4

Tablica 1.5

Udio osoba izvan zaposlenosti, obrazovanja ili osposobljavanja u ukupnom broju stanovnika u dobi od 15 do 24 godine

Izvor: Eurostat. Napomena: Poredak zemalja odražava Eurostatov abecedni poredak prema nazivima zemalja na njihovim jezicima.

1.6 Stopa nezaposlenosti, ukupno i prema spolu

U sljedećoj tablici prikazana je stopa nezaposlenosti u zemljama Europske unije tijekom razdoblja od 2015. do 2018. godine. Stopa nezaposlenosti je udio nezaposlenih u radnoj snazi, tj. u zbroju nezaposlenih i zaposlenih. Prikazana stopa nezaposlenosti odnosi se na radnu snagu u dobi od 15 do 74 godine. Granica dobne skupine je visoka, ali obuhvat starih osoba nema velikog utjecaja na visinu stope nezaposlenosti jer je relativno mali broj zaposlenih ili nezaposlenih osoba u toj dobi.

U 2018. godini stopa nezaposlenosti smanjila se u gotovo svim zemljama Europske unije. Ako se promjena stope nezaposlenosti mjeri postotnim bodovima, najveći pad zabilježen je na Cipru te u Hrvatskoj i Grčkoj. Unatoč značajnom smanjenju, Hrvatska je ostala u skupini zemalja s najvećom stopom nezaposlenosti. Veću stopu nezaposlenosti od Hrvatske imale su samo Grčka, Španjolska, Italija i Francuska.

Zemlja	Stopa nezaposlenosti (%)				
	Godina	2015.	2016.	2017.	2018.
Belgija		8,5	7,8	7,1	6,0
Bugarska		9,2	7,6	6,2	5,2
Češka		5,1	4,0	2,9	2,2
Danska		6,2	6,2	5,7	5,0
Njemačka		4,6	4,1	3,8	3,4
Estonija		6,2	6,8	5,8	5,4
Irska		10,0	8,4	6,7	5,8
Grčka		24,9	23,6	21,5	19,3
Španjolska		22,1	19,6	17,2	15,3
Francuska		10,4	10,1	9,4	9,1
Hrvatska		16,2	13,1	11,2	8,5
Italija		11,9	11,7	11,2	10,6
Cipar		15,0	13,0	11,1	8,4
Latvija		9,9	9,6	8,7	7,4
Litva		9,1	7,9	7,1	6,2
Luksemburg		6,7	6,3	5,5	5,6
Mađarska		6,8	5,1	4,2	3,7
Malta		5,4	4,7	4,0	3,7
Nizozemska		6,9	6,0	4,9	3,8
Austrija		5,7	6,0	5,5	4,9
Poljska		7,5	6,2	4,9	3,9
Portugal		12,6	11,2	9,0	7,1
Rumunjska		6,8	5,9	4,9	4,2
Slovenija		9,0	8,0	6,6	5,1
Slovačka		11,5	9,7	8,1	6,5
Finska		9,4	8,8	8,6	7,4
Švedska		7,4	7,0	6,7	6,3
UK		5,3	4,8	4,4	4,0

Tablica 1.6.1

Stopa nezaposlenosti radne snage u dobi od 15 do 74 godine

Izvor: Eurostat. Napomena: Poredak zemalja odražava Eurostatov abecedni poredak prema nazivima zemalja na njihovim jezicima.

U sljedeće dvije tablice prikazana je stopa nezaposlenosti prema spolu. Posebnu pozornost treba posvetiti razlici između stope nezaposlenosti muškaraca i žena.

U 2018. godini stopa nezaposlenosti žena bila je veća od stope nezaposlenosti muškaraca u polovici promatranih zemalja. Tako je u Grčkoj stopa nezaposlenosti žena bila čak 8,8 postotnih bodova veća nego stopa nezaposlenosti muškaraca, dok je u Španjolskoj ta razlika iznosila 3,3 postotna boda. Očito je, dakle, da je u zemljama s najvećim stopama ukupne nezaposlenosti, stopa nezaposlenosti žena bila znatno veća nego stopa nezaposlenosti muškaraca. Hrvatska je također spadala u zemlje u kojima je stopa nezaposlenosti žena bila veća od stope nezaposlenosti muškaraca, s razlikom od 1,7 postotnih bodova.

Zemlja	Stopa nezaposlenosti (%)				
	Godina	2015.	2016.	2017.	2018.
Belgija		9,1	8,1	7,1	6,3
Bugarska		9,8	8,1	6,4	5,7
Češka		4,2	3,4	2,3	1,8
Danska		5,9	5,8	5,6	4,8
Njemačka		5,0	4,5	4,1	3,8
Estonija		6,2	7,4	6,2	5,4
Irska		10,8	9,1	7,1	5,8
Grčka		21,8	19,9	17,8	15,4
Španjolska		20,8	18,1	15,7	13,7
Francuska		10,8	10,3	9,5	9,0
Hrvatska		15,6	12,5	10,6	7,7
Italija		11,4	10,9	10,4	9,8
Cipar		15,1	12,7	10,9	8,1
Latvija		11,1	10,9	9,8	8,4
Litva		10,1	9,1	8,6	6,9
Luksemburg		6,1	6,0	5,6	5,3
Mađarska		6,6	5,1	3,8	3,5
Malta		5,4	4,4	3,8	3,8
Nizozemska		6,5	5,6	4,5	3,7
Austrija		6,1	6,5	5,9	5,0
Poljska		7,3	6,1	4,9	3,9
Portugal		12,4	11,1	8,5	6,7
Rumunjska		7,5	6,6	5,6	4,7
Slovenija		8,1	7,5	5,8	4,6
Slovačka		10,3	8,8	7,9	6,1
Finska		9,9	9,0	8,9	7,4
Švedska		7,6	7,4	7,0	6,4
UK		5,5	5,0	4,5	4,1

Tablica 1.6.2

Stopa nezaposlenosti muške radne snage u dobi od 15 do 74 godine

Izvor: Eurostat. Napomena: Poredak zemalja odražava Eurostatov abecedni poredak prema nazivima zemalja na njihovim jezicima.

U drugoj polovici prikazanih zemalja stopa nezaposlenosti muškaraca bila je veća od stope nezaposlenosti žena. Tako je u Latviji ta razlika iznosila 2 postotna boda, u Litvi 1,5 postotnih bodova, a u Rumunjskoj 1,2 postotna boda.

Zemlja	Stopa nezaposlenosti (%)				
	Godina	2015.	2016.	2017.	2018.
Belgija		7,8	7,6	7,1	5,6
Bugarska		8,4	7,0	6,0	4,7
Češka		6,1	4,7	3,6	2,8
Danska		6,4	6,6	5,9	5,1
Njemačka		4,2	3,8	3,3	2,9
Estonija		6,1	6,1	5,3	5,3
Irska		8,9	7,6	6,3	5,7
Grčka		28,9	28,1	26,1	24,2
Španjolska		23,6	21,4	19,0	17,0
Francuska		9,9	9,9	9,3	9,1
Hrvatska		16,9	13,8	11,9	9,4
Italija		12,7	12,8	12,4	11,8
Cipar		14,8	13,4	11,3	8,8
Latvija		8,6	8,4	7,7	6,4
Litva		8,2	6,7	5,7	5,4
Luksemburg		7,4	6,6	5,5	5,9
Mađarska		7,0	5,1	4,6	4,0
Malta		5,4	5,2	4,3	3,6
Nizozemska		7,3	6,5	5,3	4,0
Austrija		5,3	5,6	5,0	4,7
Poljska		7,7	6,2	4,9	3,9
Portugal		12,8	11,3	9,4	7,5
Rumunjska		5,8	5,0	4,0	3,5
Slovenija		10,1	8,6	7,5	5,7
Slovačka		12,9	10,8	8,4	7,0
Finska		8,8	8,6	8,4	7,3
Švedska		7,3	6,6	6,4	6,3
UK		5,1	4,7	4,2	4,0

Tablica 1.6.3

Stopa nezaposlenosti
ženske radne snage
u dobi od 15 do 74
godine

Izvor: Eurostat. Napomena: Poredak zemalja odražava Eurostatov abecedni poredak prema nazivima zemalja na njihovim jezicima.

Naposljetku, treba zamijetiti da u nekim zemljama, poput Poljske, nije bilo razlike između stope nezaposlenosti muškaraca i stope nezaposlenosti žena, te da je u nekim drugim zemljama, kao što su Finska, Švedska i Estonija, ta razlika bila zanemarivo mala.

Može se zaključiti kako nejednakost u stopi nezaposlenosti muškaraca i žena ima suprotan predznak u podjednakom broju zemalja, da je stopa nezaposlenosti žena znatno veća od stope nezaposlenosti muškaraca u zemljama koje imaju veoma visoku stopu ukupne nezaposlenosti, te da je razlika između spolova u stopi nezaposlenosti u nekim zemljama zanemarivo mala ili da je uopće nema.

U nastavku je prikazano kretanje stope nezaposlenosti po mjesecima u 2019. godini kako bi se dobila ažurnija slika. Prilikom tumačenja prikazanih podataka potrebno je imati u vidu da je riječ o procjenama Eurostata koje su podložne značajnoj reviziji i koje se mogu značajno razlikovati od konačnih rezultata odnosno podataka. Također treba imati u vidu da je riječ o sezonski

prilagođenim podacima iz kojih je statističkim tehnikama isključen sezonski utjecaj.

Prikazani podatci pokazuju da se opadanje stope nezaposlenosti u većini zemalja članica Europske unije nastavilo i u prvim mjesecima 2019. godine. U nekim je zemljama, poput Češke, stopa nezaposlenosti dosegla veoma nisku razinu od svega 1,9 posto, što je vjerojatno blizu razine minimalne moguće stope nezaposlenosti. U Hrvatskoj je stopa nezaposlenosti u ožujku pala na 7,4 posto, što je bilo manje nego u Grčkoj, Španjolskoj, Italiji i Francuskoj. Budući da će se ovaj trend zacijelo nastaviti, vrlo je vjerojatno da će stopa nezaposlenosti u Hrvatskoj postati niža od stope nezaposlenosti u još nekim zemljama. Tako bi se moglo dogoditi da stopa nezaposlenosti u Hrvatskoj postane manja od stope nezaposlenosti u nekim sjevernoeuropskim zemljama. S obzirom da je u Hrvatskoj početkom 2019. godine zabilježena relativno visoka stopa gospodarskog rasta te da se očekuje turistička sezona još uspješnija od prethodne, prethodno spomenuta mogućnost postaje sve vjerojatnija.

Zemlja	Stopa nezaposlenosti (%)				
	Mjesec	12. 2018.	1. 2019.	2. 2019.	3. 2019.
Belgija		5,8	5,8	5,8	5,7
Bugarska		4,8	4,8	4,7	4,6
Češka		2,1	2,0	1,9	1,9
Danska		4,9	5,1	5,1	5,3
Njemačka		3,3	3,2	3,2	3,2
Estonija		4,2	4,3	4,6	-
Irska		5,5	5,2	5,0	4,7
Grčka		18,5	18,6	18,5	-
Španjolska		14,4	14,3	14,2	14,0
Francuska		8,9	8,9	8,8	8,8
Hrvatska		7,7	7,6	7,5	7,4
Italija		10,5	10,4	10,5	10,2
Cipar		7,4	7,3	7,1	7,0
Latvija		7,1	7,3	7,2	7,1
Litva		5,8	6,1	6,1	5,8
Luksemburg		5,1	5,1	5,3	5,5
Mađarska		3,7	3,5	3,4	-
Malta		3,5	3,5	3,6	3,5
Nizozemska		3,6	3,6	3,4	3,3
Austrija		4,6	4,8	4,9	4,8
Poljska		3,7	3,6	3,5	3,4
Portugal		6,6	6,6	6,5	6,4
Rumunjska		4,0	3,9	3,8	3,8
Slovenija		4,3	4,3	4,4	4,4
Slovačka		5,9	5,9	5,8	5,7
Finska		6,7	6,6	6,6	6,6
Švedska		6,4	6,0	6,2	6,7
UK		3,8	3,8	3,7	-

Tablica 1.6.4

Stopa nezaposlenosti radne snage u dobi od 15 do 74 godine po mjesecima

Izvor: Eurostat. Napomena: Poredak zemalja odražava Eurostatov abecedni poredak prema nazivima zemalja na njihovim jezicima.

1.7 Stopa aktivnosti, ukupno i prema dobi te spolu

Stopa aktivnosti je udio radne snage, tj. zbroja zaposlenih i nezaposlenih u stanovništvu. Ako se, kao što je uobičajeno, promatra stanovništvo u dobi od 15 do 64 godine, na aktivnost značajno utječe pohađanje obrazovanja mladih skupina te mogućnost i uvjeti za prijevremeno umirovljenje starijih skupina odnosno dobna struktura stanovništva. Naposljetku, na aktivnost može utjecati i percipirana mogućnost zapošljavanja odnosno dugoročna nezaposlenost.

Budući da odražava uglavnom dugoročne čimbenike, promjene stope aktivnosti su manje odnosno njezine su vrijednosti stabilnije. U velikoj većini zemalja promjene stope aktivnosti iz godine u godinu su relativno male. Veće promjene stope aktivnosti mogu biti odraz promjena u anketi radne snage, posebno u okviru za uzorkovanje.

Što se tiče razine stope aktivnosti spomenute dobne skupine, Hrvatska se u 2018. godini nalazila blizu dna ljestvice. Jedina zemlja koja je imala nižu stopu aktivnosti bila je Italija.

Zemlja	Stopa aktivnosti (%)				
	Godina	2015.	2016.	2017.	2018.
Belgija		67,6	67,6	68,0	68,6
Bugarska		69,3	68,7	71,3	71,5
Češka		74,0	75,0	75,9	76,6
Danska		78,5	80,0	78,8	79,4
Njemačka		77,6	77,9	78,2	78,6
Estonija		76,7	77,5	78,8	79,1
Irska		72,1	72,7	72,7	72,9
Grčka		67,8	68,2	68,3	68,2
Španjolska		74,3	74,2	73,9	73,7
Francuska		71,3	71,4	71,5	71,9
Hrvatska		66,9	65,6	66,4	66,3
Italija		64,0	64,9	65,4	65,6
Cipar		73,9	73,4	73,9	75,0
Latvija		75,7	76,3	77,0	77,7
Litva		74,1	75,5	75,9	77,3
Luksemburg		70,9	70,0	70,2	71,1
Mađarska		68,6	70,1	71,2	71,9
Malta		68,8	70,6	72,2	74,2
Nizozemska		79,6	79,7	79,7	80,3
Austrija		75,5	76,2	76,4	76,8
Poljska		68,1	68,8	69,6	70,1
Portugal		73,4	73,7	74,7	75,1
Rumunjska		66,1	65,6	67,3	67,8
Slovenija		71,8	71,6	74,2	75,0
Slovačka		70,9	71,9	72,1	72,4
Finska		75,8	75,9	76,7	77,9
Švedska		81,7	82,1	82,5	82,9
UK		76,9	77,3	77,6	77,9

Tablica 1.7.1

Stopa aktivnosti stanovništva u dobi od 15 do 64 godine

Izvor: Eurostat. Napomena: Poredak zemalja odražava Eurostatov abecedni poredak prema nazivima zemalja na njihovim jezicima.

Posebnu pozornost u pogledu aktivnosti zaslužuje starija dobna skupina, tj. osobe u dobi od 55 do 64 godine, zbog utjecaja čimbenika koji djeluju na prijevremeno umirovljenje. Stoga je u nastavku stopa aktivnosti stanovništva u dobi od 55 do 64 godine u zemljama članicama Europske unije od 2015. do 2018. godine. U posljednjoj od promatranih godina najveću stopu aktivnosti stanovništva starije dobi imale su Švedska, Litva, Njemačka i Danska, s time da je Švedska predvodila daleko ispred svih ostalih. Među zemljama s najnižom stopom aktivnosti spomenute dobne skupine našle su se Grčka, Rumunjska i Hrvatska, čemu zacijelo pridonosi niska potražnja za radnicima starije dobi, a u Hrvatskoj je vjerojatno riječ i o utjecaju ratnih zbivanja 1990-ih godina na zdravstveno stanje današnje starije populacije. Razlika u stopi aktivnosti između Hrvatske i Litve iznosi čak 29 postotnih bodova. Na samome dnu ljestvice zemalja bio je Luksemburg, što je zacijelo odraz povoljnih uvjeta za umirovljenje u toj zemlji.

Zemlja	Stopa aktivnosti (%)				
	Godina	2015.	2016.	2017.	2018.
Belgija		46,6	48,1	51,3	52,6
Bugarska		58,0	58,8	61,8	63,7
Češka		58,0	60,8	63,6	66,5
Danska		67,6	70,6	71,6	73,3
Njemačka		69,4	71,3	72,6	73,6
Estonija		68,7	71,0	72,2	72,9
Irska		60,2	60,7	62,0	63,3
Grčka		41,6	44,9	46,7	48,5
Španjolska		57,6	59,2	59,6	60,5
Francuska		52,6	53,7	54,9	56,0
Hrvatska		44,3	42,2	43,6	44,8
Italija		51,1	53,4	55,4	57,0
Cipar		57,4	59,0	60,0	64,7
Latvija		65,5	67,6	67,9	70,8
Litva		66,2	70,0	71,3	73,8
Luksemburg		40,3	41,6	41,1	42,0
Mađarska		48,1	52,1	53,6	55,8
Malta		44,6	47,5	48,4	51,4
Nizozemska		67,1	68,4	69,5	70,9
Austrija		48,6	51,7	53,6	56,2
Poljska		46,9	48,3	50,1	50,3
Portugal		57,0	58,5	61,5	63,4
Rumunjska		42,7	44,2	46,0	47,5
Slovenija		39,7	41,2	45,6	49,5
Slovačka		51,8	53,9	56,4	57,2
Finska		65,2	66,4	67,8	70,3
Švedska		78,7	79,7	80,5	81,6
UK		64,4	65,8	66,4	67,5

Tablica 1.7.2

Stopa aktivnosti stanovništva u dobi od 55 do 64 godine

Izvor: Eurostat. Napomena: Poredak zemalja odražava Eurostatov abecedni poredak prema nazivima zemalja na njihovim jezicima.

Može se zaključiti da su razlike u stopi aktivnosti stanovništva starije dobi između zemalja članica Europske unije veoma velike i da im pridonose različiti čimbenici.

U nastavku je prikazana stopa aktivnosti stanovništva u dobi od 55 do 64 godine prema spolu. U prvoj tablici je prikazana stopa aktivnosti muškog stanovništva starije dobi, a u drugoj stopa aktivnosti ženskog stanovništva starije dobi.

Zemlja	Stopa aktivnosti (%)				
	Godina	2015.	2016.	2017.	2018.
Belgija		52,2	53,6	56,9	57,9
Bugarska		62,7	63,4	66,8	69,2
Češka		68,3	70,9	73,2	75,3
Danska		72,7	74,9	75,6	77,7
Njemačka		75,3	76,9	77,9	78,7
Estonija		67,7	70,4	72,0	70,9
Irska		70,7	70,1	70,8	72,1
Grčka		54,9	57,3	59,8	61,4
Španjolska		66,2	67,0	67,9	68,4
Francuska		55,1	56,1	56,9	58,3
Hrvatska		55,0	50,7	52,8	53,4
Italija		63,3	65,9	67,0	68,6
Cipar		70,0	70,5	71,6	75,2
Latvija		68,0	69,4	69,1	72,5
Litva		69,8	73,6	73,3	76,2
Luksemburg		45,5	49,1	46,8	47,5
Mađarska		57,8	62,4	64,5	67,1
Malta		63,4	65,1	66,1	69,1
Nizozemska		77,6	78,2	79,0	80,0
Austrija		57,4	61,2	63,0	66,0
Poljska		57,5	58,6	60,8	61,9
Portugal		65,0	66,9	69,3	69,0
Rumunjska		53,8	55,1	57,4	59,7
Slovenija		46,4	47,1	51,8	55,1
Slovačka		58,4	60,1	60,0	61,1
Finska		63,2	65,1	67,5	69,7
Švedska		81,8	82,5	83,2	84,4
UK		71,4	72,6	72,1	72,7

Tablica 1.7.3

Stopa aktivnosti muškog stanovništva u dobi od 55 do 64 godine

Izvor: Eurostat. Napomena: Poredak zemalja odražava Eurostatov abecedni poredak prema nazivima zemalja na njihovim jezicima.

U velikoj većini prikazanih zemalja stopa aktivnosti muškaraca starije dobi je veća nego stopa aktivnosti žena iste dobi. Najveća razlika između stope aktivnosti u 2018. godini, mjerena postotnim bodovima, zabilježena je na Malti, te u Grčkoj, Rumunjskoj i Italiji.

Nasuprot tome, stopa aktivnosti muškaraca starije dobi bila je manja od stope aktivnosti žena iste dobi u Finskoj i Estoniji. Od zemalja u kojima je ta razlika bila mala treba izdvojiti Francusku, Latviju, Litvu i Švedsku.

Zanimljivo je da u Slovačkoj ta razlika također nije bila osobito velika, dok je u Češkoj bila značajna, a još veća u Poljskoj. Izgleda, dakle, da čak i zemlje slične ili srodne strukture i povijesti imaju dosta različite stope aktivnosti muškaraca i žena starije dobi.

Zemlja	Stopa aktivnosti (%)				
	Godina	2015.	2016.	2017.	2018.
Belgija		41,2	42,8	45,8	47,4
Bugarska		53,8	54,6	57,3	58,7
Češka		48,3	51,2	54,5	58,0
Danska		62,6	66,4	67,6	69,0
Njemačka		63,8	65,9	67,5	68,6
Estonija		69,4	71,4	72,4	74,6
Irska		49,7	51,4	53,4	54,6
Grčka		29,5	33,6	34,9	36,9
Španjolska		49,4	51,7	51,8	52,9
Francuska		50,3	51,4	53,0	53,9
Hrvatska		34,4	34,2	35,0	36,7
Italija		39,6	41,7	44,5	46,1
Cipar		45,3	47,8	48,9	54,6
Latvija		63,5	66,1	66,9	69,4
Litva		63,3	67,2	69,6	71,9
Luksemburg		35,0	33,9	35,1	36,2
Mađarska		39,9	43,5	44,3	46,3
Malta		26,0	29,9	30,6	33,4
Nizozemska		56,7	58,6	60,2	61,8
Austrija		40,2	42,7	44,5	46,6
Poljska		37,3	39,0	40,5	39,9
Portugal		49,9	51,0	54,6	58,4
Rumunjska		32,8	34,4	35,7	36,4
Slovenija		32,9	35,2	39,5	43,9
Slovačka		45,8	48,2	53,0	53,7
Finska		67,2	67,6	68,2	70,8
Švedska		75,5	76,9	77,8	78,8
UK		57,7	59,2	60,9	62,5

Tablica 1.7.4

Stopa aktivnosti
ženskog stanovništva
u dobi od 55 do 64
godine

Izvor: Eurostat. Napomena: Poredak zemalja odražava Eurostatov abecedni poredak prema nazivima zemalja na njihovim jezicima.

Može se zaključiti da se zemlje članice Europske unije u velikoj mjeri razlikuju u pogledu razlike u stopi aktivnosti muškaraca i žena starije dobi. U nekima je stopa aktivnosti muškaraca starije dobi znatno veća od stope aktivnosti žena, dok je u drugima ta razlika mala, a u nekim malobrojnim zemljama je stopa aktivnosti žena starije dobi čak veća od stope aktivnosti muškaraca u istoj dobnoj skupini.

2 Razina i kretanje troškova rada u zemljama Europske unije

2.1 Troškovi rada u gospodarstvu kao cjelini

Bruto troškovi rada sveobuhvatna su mjera izdataka poslodavaca za radnike. Oni obuhvaćaju neto plaće radnika, doprinose i poreze iz plaće, te doprinose poslodavaca i druge izdatke za radnike. U sljedećoj tablici prikazani su nominalni bruto troškovi rada po satu rada izraženi u eurima u zemljama Europske unije u 2004., 2008., 2012., 2016. i 2018. godini. Podatci su dobiveni anketom tvrtki o troškovima rada koja se provodi svake četiri godine, a podatci za 2018. godinu su procjene. Podatci se odnose na tvrtke s 10 i više zaposlenih te na gospodarstvo u cjelini, izuzimajući javnu administraciju.

Zemlja	Troškovi rada po satu rada (EUR)					
	Godina	2004.	2008.	2012.	2016.	2018.
Belgija		29,2	32,9	38,0	38,6	39,7
Bugarska		1,6	2,6	3,4	4,5	5,4
Češka		5,8	9,2	10,0	10,3	12,6
Danska		29,6	34,6	39,4	41,3	43,5
Njemačka		26,8	27,9	30,5	32,8	34,6
Estonija		4,3	7,9	8,6	10,8	12,4
Irska		25,3	28,9	29,8	30,6	32,1
Grčka		15,3	16,8	15,7	15,2	16,1
Španjolska		16,5	19,4	21,1	21,2	21,4
Francuska		28,2	31,2	34,3	34,5	35,8
Hrvatska		6,9	9,2	9,5	9,5	10,9
Italija		22,4	25,2	27,7	27,6	28,2
Cipar		12,5	16,7	16,8	15,7	16,3
Latvija		2,7	5,9	6,0	7,7	9,3
Litva		3,2	5,9	5,9	7,4	9,0
Luksemburg		30,3	32,3	35,3	38,7	40,6
Mađarska		5,9	7,8	7,4	7,8	9,2
Malta		9,6	11,4	11,8	14,2	14,7
Nizozemska		27,4	29,8	32,5	34,5	35,9
Austrija		25,2	26,4	29,7	32,5	34,0
Poljska		4,7	7,6	7,9	8,7	10,1
Portugal		11,3	12,2	13,3	13,6	14,2
Rumunjska		1,9	4,2	4,1	5,3	6,8
Slovenija		11,2	13,9	15,6	16,8	18,1
Slovačka		4,1	7,0	8,9	10,2	11,6
Finska		24,4	27,1	31,3	33,7	33,6
Švedska		29,0	31,6	37,3	37,7	36,6
UK		21,6	23,7	25,0	27,9	27,4

Tablica 2.1

Troškovi rada
u gospodarstvu

Izvor: Eurostat. Napomene: Poredak zemalja odražava Eurostatov abecedni poredak prema nazivima zemalja na njihovim jezicima. Podatci za 2018. godinu su procjene.

Uočljivo je da su se tijekom promatranog razdoblja prosječni troškovi rada značajno povećali u mnogim zemljama. Do najvećeg porasta došlo je u Rumunjskoj, Latviji i Bugarskoj, u kojima su se troškovi rada odnosno plaće više nego udvostručili. Za razliku od toga, u Nizozemskoj i Austriji, na primjer, rast izdataka za radnike bio je umjeren, a u Grčkoj su plaće jedva rasle zbog djelovanja duboke gospodarske krize.

Unatoč brzom rastu troškova rada odnosno plaća u novim članicama Europske unije, preostale su velike razlike između novih i starih članica. Prilikom međunarodnih usporedbi troškova rada, međutim, potreban je oprez zbog razlika u strukturi gospodarstva i razini cijena. Adekvatnije je uspoređivati troškove rada u jednoj djelatnosti, pogotovo kada razlike u cijenama nisu velike. Stoga su u nastavku prikazani podatci za pojedine djelatnosti.

2.2 Troškovi rada u prerađivačkoj industriji

Budući da u prerađivačkoj industriji prevladavaju međunarodno razmjerni

Zemlja	Troškovi rada po satu rada (EUR)					
	Godina	2004.	2008.	2012.	2016.	2018.
Belgija		32,3	36,7	42,0	41,4	42,6
Bugarska		1,4	2,2	2,8	3,8	4,7
Češka		5,5	8,7	9,7	10,2	12,6
Danska		29,8	34,7	40,2	43,4	45,3
Njemačka		29,9	32,3	35,0	38,2	40,0
Estonija		4,0	7,2	8,2	10,3	11,7
Irska		23,5	28,0	30,5	31,1	32,1
Grčka		13,9	15,8	15,5	15,1	15,6
Španjolska		17,4	20,3	22,4	22,6	23,0
Francuska		29,0	32,8	35,7	36,2	37,6
Hrvatska		6,1	8,2	8,0	8,4	9,9
Italija		21,9	23,8	26,8	27,1	27,5
Cipar		-	-	-	-	-
Latvija		2,5	5,2	5,5	7,2	8,8
Litva		3,0	5,5	5,5	7,3	8,8
Luksemburg		27,9	29,4	31,5	32,7	33,8
Mađarska		5,5	7,5	7,5	8,3	9,7
Malta		8,7	12,4	-	13,0	13,7
Nizozemska		28,1	30,3	33,1	35,9	-
Austrija		26,8	29,0	32,4	35,6	37,2
Poljska		4,0	6,8	6,8	7,8	9,1
Portugal		8,5	9,8	10,9	10,7	11,4
Rumunjska		1,6	3,3	3,7	4,8	5,9
Slovenija		9,6	12,3	14,6	16,3	18,1
Slovačka		4,2	7,0	8,9	10,3	12,1
Finska		26,8	30,1	35,0	37,1	36,8
Švedska		32,0	34,5	41,4	42,3	40,7
UK		22,0	23,4	23,8	26,6	26,3

Tablica 2.2

Troškovi rada u prerađivačkoj industriji

Izvor: Eurostat. Napomene: Poredak zemalja odražava Eurostatov abecedni poredak prema nazivima zemalja na njihovim jezicima. Podatci za 2018. godinu su procjene.

proizvodi te da se koriste sirovine čije cijene određuje svjetsko tržište, razlike u cijenama nisu osobito velike, pa je usporedba troškova rada adekvatnija. Stoga su u nastavku opisane razlike u troškovima rada u prerađivačkoj industriji u nekim geografski bliskim zemljama.

Prvi mogući par geografski bliskih zemalja za usporedbu troškova rada odnosno plaća u prerađivačkoj industriji su Mađarska i Austrija. Riječ je o zemljama koje su ne samo susjedne, već su i u prošlosti bile dijelovi iste državno-pravne tvorevine. U 2004. godini prosječna bruto plaća u mađarskoj prerađivačkoj industriji iznosila je 20,5 posto prosječne bruto plaće u austrijskoj prerađivačkoj industriji. Riječ je o godini u kojoj je Mađarska ušla u Europsku uniju. U 2008. godini omjer mađarskih i austrijskih plaća u spomenutoj djelatnosti povećao se na 25,9 posto, ali potom je pao na blizu 23 posto u 2012. i 2016. godini, da bi se naposljetku povećao na 26,1 posto u 2018. godini. Početni dio procesa približavanja mađarskih plaća austrijskima bio je, dakle, osnova za optimizam, ali je potom zaustavljen, vjerojatno zbog djelovanja duboke i dugotrajne gospodarske krize. Tek se na kraju promatranog razdoblja razlika između mađarskih i austrijskih plaća ponovno počela smanjivati. S obzirom da je riječ o relativno dugom vremenskom razdoblju od 14 godina, očito je da nije ostvaren velik napredak u približavanju plaća. Geografska blizina Mađarske i Austrije te pripadnost jedinstvenom tržištu Europske unije nisu, dakle, doveli do brzog približavanja mađarskih plaća austrijskima. Izgleda da je proces tzv. konvergencije bio veoma spor. Procjene plaća za 2018. godinu upućuju na zaključak da se proces konvergencije ubrzao, ali pouzdani podatci bit će dostupni tek nakon ankete tvrtki u 2020. godini.

Sljedeći mogući par geografski bliskih zemalja odnosno sektora su Poljska i Njemačka odnosno poljska i njemačka prerađivačka industrija. Na početku promatranog razdoblja, u 2004. godini, prosječna poljska bruto plaća činila je samo 13,4 posto prosječne njemačke bruto plaće. Zatim je u 2008. godini skočila na 21,1 posto, što je povećanje, mjereno u postotnim bodovima, još veće od onoga u Mađarskoj naspram Austrije. Kretanja relativnih plaća u Poljskoj na početku promatranog razdoblja također su bila temelj za optimizam. Nakon toga, međutim, udio prosječne poljske plaće u prosječnoj njemačkoj plaći u prerađivačkoj industriji pao je na 19,4 posto u 2012. godini, što je također vjerojatno bila posljedica gospodarske krize. U Poljskoj je također, dakle, gospodarska kriza zaustavila proces približavanja plaća, pa čak i izokrenula njegov smjer. Nakon toga, nastavljen je taj proces konvergencije. Prosječna poljska plaća povećala se na 20,4 posto njemačke prosječne plaće u 2016. godini te na 22,8 posto u 2018. godini. Proces konvergencije poljske prerađivačke industrije naspram njemačke u pogledu plaća bio je svakako pozitivan, ali veoma spor.

Još jedan par zemalja pogodan za analizu mogu biti Češka i Danska. Premda nisu neposredni susjedi, te zemlje su dovoljno bliske i slične u osnovnom geografskom i demografskom smislu. U 2014. godini je prosječna bruto plaća u češkoj prerađivačkoj industriji iznosila 18,5 posto prosječne plaće u danskoj prerađivačkoj industriji. Zatim je taj iznos skočio na 25,1 posto u 2008. godini. Kao i u dva prethodna slučaja, kretanje relativnih plaća na početku promatranog razdoblja bilo je osnova za optimizam. Nakon toga, međutim, kretanje je dobilo suprotan predznak. Udio prosječne češke plaće u prosječnoj danskoj plaći pao je na 24,1 posto u 2012. godini te na 23,5 posto u 2016. godini. Do oporavka procesa približavanja plaća vjerojatno je došlo poslije toga, kao što pokazuju podatci za 2018. godinu, ali riječ je samo o procjenama, pa će pouzdanu sliku dati, kao što je prethodno spomenuto, anketni podatci u 2020. godini.

Može se zaključiti da je proces približavanja plaća u prerađivačkoj industriji između novih i starih članica Europske unije tijekom proteklih 14 godina bio

neujednačen i u prosjeku spor, ali i da postoje naznake, doduše ne posve pouzdane, o njegovom ubrzanju na kraju promatranog razdoblja.

2.3 Troškovi rada u nekima od ostalih djelatnosti

U nastavku su prikazani prosječni troškovi rada u nekima od ostalih djelatnosti. Posebno su zanimljivi podatci o troškovima rada u onim uslužnim djelatnostima u kojima je izrazitija međunarodna konkurencija. Prije toga, međutim, prikazani su podatci o plaćama u građevinarstvu. U tablici su podatci o prosječnim troškovima rada po satu rada od 2004. do 2018. godine, ali pozornost će biti na posljednjoj od promatranih godina, premda je riječ o procjeni. Posebno je uočljiva veoma velika razlika u plaćama građevinskih radnika. Tako je u Bugarskoj, na primjer, bruto plaća po satu rada iznosila 4,2 eura, dok je u Danskoj iznosila 41,1 euro. Drugim riječima, plaće građevinskih radnika u Danskoj gotovo su desetorostruko veće od plaća građevinskih radnika u Bugarskoj. Budući da je teško povjerovati da su danski građevinski

Zemlja	Troškovi rada po satu rada (EUR)					
	Godina	2004.	2008.	2012.	2016.	2018.
Belgija		28,9	28,6	33,4	34,8	35,5
Bugarska		1,3	2,0	3,0	3,6	4,2
Češka		5,4	8,7	9,3	9,6	11,4
Danska		28,7	33,2	36,4	38,7	41,1
Njemačka		21,2	22,7	25,1	26,7	28,8
Estonija		4,6	9,0	10,0	11,8	13,2
Irska		26,0	27,7	26,4	25,7	27,2
Grčka		13,1	15,6	13,7	12,6	10,7
Španjolska		14,2	17,9	20,9	20,3	20,0
Francuska		24,7	28,0	30,3	31,8	33,4
Hrvatska		6,3	8,0	8,2	8,4	10,1
Italija		20,5	22,0	23,5	23,5	23,7
Cipar		-	-	-	-	-
Latvija		2,3	5,6	5,5	8,0	9,5
Litva		3,0	6,6	5,5	7,2	8,8
Luksemburg		19,0	22	24,8	26,1	27,1
Mađarska		4,4	6,2	6,4	6,4	7,5
Malta		7,5	8,5	9,4	11,0	11,4
Nizozemska		27,5	30,3	33,7	35,6	36,8
Austrija		24,6	26,5	28,4	33,1	34,6
Poljska		3,9	7,1	6,8	8,1	9,6
Portugal		8,2	9,7	11,6	9,7	10,0
Rumunjska		1,5	3,5	3,3	4,0	5,1
Slovenija		9,2	11,2	11,9	13,2	14,4
Slovačka		3,8	6,7	8,4	9,0	9,8
Finska		22,7	28,3	31,7	34,0	34,5
Švedska		27,4	31,2	38,3	37,4	37,0
UK		22,5	24,8	25,0	26,9	26,6

Tablica 2.3.1

Troškovi rada
u građevinarstvu

Izvor: Eurostat. Napomene: Poredak zemalja odražava Eurostatov abecedni poredak prema nazivima zemalja na njihovim jezicima. Podatci za 2018. godinu su procjene.

radnici deset puta produktivniji od bugarskih građevinskih radnika, tako velika razlika u potražnji za građevinskim radnicima vjerojatno proizlazi iz razlika u produktivnosti rada u prerađivačkoj industriji. Što se tiče Hrvatske, plaće građevinskih radnika na sličnoj su razini kao u Slovačkoj, Grčkoj i Portugalu. Zanimljivo je da plaće građevinskih radnika u Njemačkoj nisu posebno visoke premda (ili zato što) u njemačkom građevinarstvu rade mnogi strani radnici.

Sljedeća od prikazanih djelatnosti je trgovina. U toj su djelatnosti također postojale veoma velike razlike u plaćama radnika. Ako ponovno uzmemo primjer Bugarske i Danske, radnici u bugarskoj trgovini zarađivali su 4,8 eura po satu, dok su radnici u danskoj trgovini zarađivali 38,9 eura po satu. Drugim riječima, prosječna plaća u Bugarskoj iznosila je 12,3 posto prosječne plaće u Danskoj. U Hrvatskoj je prosječna bruto plaća radnika u trgovini bila slična kao u Slovačkoj. Izvor velikih međunarodnih razlika u plaćama radnika u trgovini zasigurno nisu razlike u njihovoj produktivnosti.

Zemlja	Troškovi rada po satu rada (EUR)					
	Godina	2004.	2008.	2012.	2016.	2018.
Belgija		26,0	30,7	37,2	36,3	37,4
Bugarska		1,2	2,2	3,1	4,1	4,8
Češka		6,0	8,8	9,2	9,7	11,9
Danska		27,8	32,6	36,6	37,7	38,9
Njemačka		22,5	23,4	25,9	27,5	28,7
Estonija		4,2	7,5	7,9	9,7	11,6
Irska		18,5	21,6	21,9	23,3	24,3
Grčka		12,1	13,9	14,7	13,7	14,1
Španjolska		13,9	15,9	17,9	17,5	18,2
Francuska		24,7	26,9	29,3	29,4	30,5
Hrvatska		5,9	7,8	8,2	9,2	10,8
Italija		19,8	22	23,6	24,7	25,3
Cipar		-	-	-	-	-
Latvija		2,2	5,2	5,3	7,0	8,4
Litva		2,8	5,3	5,2	6,9	8,3
Luksemburg		19,6	21,6	26,6	30,3	30,9
Mađarska		5,8	6,7	7,0	7,6	9,0
Malta		8,4	9,6	9,5	12,4	12,6
Nizozemska		23,5	25	27,7	29,1	-
Austrija		21,1	22,3	26,4	29,3	30,7
Poljska		3,8	6,4	6,1	7,2	8,5
Portugal		10,4	10,8	12,2	13,5	13,7
Rumunjska		1,4	3,5	3,8	4,9	6,0
Slovenija		10,6	12,5	14,8	16,1	17,8
Slovačka		3,9	6,8	8,2	9,4	10,8
Finska		22,4	25,3	29,0	30,7	32,1
Švedska		28,1	30,7	36,6	38,5	36,5
UK		17,4	18,5	19,7	21,7	20,9

Tablica 2.3.2

Troškovi rada u trgovini

Izvor: Eurostat. Napomene: Poredak zemalja odražava Eurostatov abecedni poredak prema nazivima zemalja na njihovim jezicima. Podatci za 2018. godinu su procjene.

U nastavku su prikazani podatci o prosječnim troškovima rada po satu rada u djelatnostima prijevoza i skladištenja. Kao ilustracija veoma velikih razlika u plaćama i ovdje mogu poslužiti primjeri Bugarske i Danske. Omjer plaća je gotovo isti kao i u prethodnom slučaju. Prosječna plaća radnika u prijevozu i skladištenju u Bugarskoj iznosi 12,4 posto prosječne plaće radnika u istim djelatnostima u Danskoj. Prijevoz i skladištenje nisu djelatnosti u kojima se mogu očekivati posebno velike razlike u produktivnosti rada premda treba uzeti u obzir mogućnost razlika u kapitalnoj opremljenosti rada jer je riječ o velikim prijevoznim sredstvima i skladištima. Moguće je, dakle, da razlike u kapitalnoj opremljenosti rada, a možda i u kvaliteti kapitala, pridonose razlikama u produktivnosti rada, a time i razlikama u plaćama. Što se tiče Hrvatske, razina plaća u prijevozu i skladištenju bila je slična razini u Litvi i Slovačkoj. I ovdje treba spomenuti da plaće radnika u njemačkom prijevozu i skladištenju nisu osobito visoke, što je donekle neočekivano i što može biti posljedica velikog udjela stranih radnika.

Zemlja	Troškovi rada po satu rada (EUR)				
	Godina	2004.	2008.	2012.	2016.
Belgija	-	32,1	35,8	33,9	35,1
Bugarska	-	3,1	3,5	4,2	5,2
Češka	-	9,3	9,4	9,5	11,7
Danska	-	33,1	37,7	39,4	41,9
Njemačka	-	23,6	25,5	26,9	26,9
Estonija	-	7,6	8,8	10,8	12,0
Irska	-	28,3	28,9	28,6	30,6
Grčka	-	20,3	19,1	21,0	23,5
Španjolska	-	20,1	21,5	21,6	21,6
Francuska	-	29,6	32,2	33,0	33,9
Hrvatska	-	9,2	9,6	9,6	10,3
Italija	-	23,7	24,7	24,0	25,2
Cipar	-	-	-	-	-
Latvija	-	6,2	6,9	8,0	9,5
Litva	-	6,6	6,6	8,5	10,2
Luksemburg	-	28,6	32,1	35	35,7
Mađarska	-	7,7	7,5	7,8	9,1
Malta	-	13,0	-	14,9	14,7
Nizozemska	-	27,2	28,5	32,7	-
Austrija	-	25,2	27,9	30,2	33,0
Poljska	-	7,4	7,0	7,7	8,7
Portugal	-	15,5	15,0	17,4	18,7
Rumunjska	-	4,8	4,5	5,3	6,4
Slovenija	-	14,5	15,1	15,7	16,4
Slovačka	-	6,8	7,9	8,7	10,0
Finska	-	27,7	29,7	31,5	31,6
Švedska	-	29,3	33,8	33,2	32,0
UK	-	22,5	24,3	27,2	27,1

Tablica 2.3.3

Troškovi rada
u prijevozu
i skladištenju

Izvor: Eurostat. Napomene: Poredak zemalja odražava Eurostatov abecedni poredak prema nazivima zemalja na njihovim jezicima. Podatci za 2018. godinu su procjene.

Sljedeća od prikazanih djelatnosti je ugostiteljstvo, tj. pružanje usluga smještaja i posluživanje hranom i pićem. Riječ je o skupini djelatnosti koja je osobito zanimljiva za Hrvatsku kao zemlju u kojoj je udio ugostiteljstva u ukupnoj dodanoj vrijednosti veoma visok. U Hrvatskoj je prosječna bruto plaća po satu rada u ugostiteljstvu u 2018. godini iznosila 7,9 eura. Riječ je, međutim, o procjeni koja nije osobito pouzdana. Za usporedbu, u Grčkoj je rad u ugostiteljstvu bio nešto skuplji, s iznosom od 9,3 eura po satu, a istu je cijenu rada imala i Malta. Podatci za Cipar nisu raspoloživi. Ako se pretpostavi da razlike u produktivnosti rada u ugostiteljstvu nisu značajne, na prvi pogled se čini da je rad u hrvatskom ugostiteljstvu konkurentan radu u istoj djelatnosti u Grčkoj i na Malti ili je to barem bio u promatranoj godini. Štoviše, dosadašnji rast plaća u hrvatskom ugostiteljstvu nije bio izrazit, ali taj podatak mogao bi biti znatno revidiran kada dođu stvarni podaci za 2020. godinu. Drugi izvori podataka upućuju na to da je zaista došlo do značajnog povećanja plaća u hrvatskom ugostiteljstvu. Stoga je moguće da rad u hrvatskom ugostiteljstvu nije više konkurentan u usporedbi s radom u drugim mediteranskim zemljama.

Zemlja	Troškovi rada po satu rada (EUR)					
	Godina	2004.	2008.	2012.	2016.	2018.
Belgija		14,6	17,4	-	21,0	27,4
Bugarska		0,9	1,0	1,5	2,2	2,6
Češka		2,9	3,8	5,4	5,6	6,0
Danska		19,8	23,0	25,2	27,7	28,0
Njemačka		13,0	13,7	14,2	15,8	17,4
Estonija		1,8	3,0	5,2	5,4	7,1
Irska		10,8	13,1	15,7	15,3	15,8
Grčka		11,8	11,8	11,3	10,6	9,3
Španjolska		9,9	11,0	12,8	13,8	13,9
Francuska		20,7	19,0	21,1	22,5	21,2
Hrvatska		-	5,8	7,6	7,8	7,9
Italija		12,7	15,0	15,6	17,7	17,8
Cipar		-	-	-	-	-
Latvija		1,1	1,8	3,7	3,9	5,3
Litva		1,7	2,0	3,3	3,2	4,7
Luksemburg		13,3	15,4	17,0	20,4	20,9
Mađarska		2,3	3,6	4,8	4,4	4,9
Malta		-	6,6	8,0	7,7	9,4
Nizozemska		14,2	17,8	17,7	18,0	19,0
Austrija		13,3	13,5	13,2	16,2	17,8
Poljska		-	3,0	4,8	4,9	5,6
Portugal		5,7	6,7	8,4	8,2	8,2
Rumunjska		-	1,3	2,5	2,4	3,2
Slovenija		7,4	8,7	10,5	11,5	12,0
Slovačka		2,4	2,7	4,4	5,6	6,2
Finska		14,5	19,2	20,8	22,8	24,2
Švedska		18,8	20,6	20,9	25,3	25,3
UK		14,1	12,6	13,8	14,1	16,1

Tablica 2.3.4

Troškovi rada u ugostiteljstvu

Izvor: Eurostat. Napomene: Poredak zemalja odražava Eurostatov abecedni poredak prema nazivima zemalja na njihovim jezicima. Podatci za 2018. godinu su procjene.

U nastavku su prikazani podatci o prosječnim troškovima rada u djelatnostima informacija i komunikacija. Riječ je o sektoru u kojemu se uglavnom koristi suvremena tehnologija i u kojemu stoga ne bi trebale postojati velike razlike u produktivnosti rada. U Hrvatskoj je prosječna plaća po satu rada u 2018. godini procijenjena na 15,8 eura. Plaće u tom sektoru bile su manje samo u Rumunjskoj i Bugarskoj. Premda spomenutom podatku ne treba pridavati veliku težinu jer je riječ o procjeni, takav je odnos zabrinjavajući. Ako su stručnjaci u sektoru informacija i komunikacija nisko plaćeni u usporedbi s drugim zemljama, onda se povećava vjerojatnost njihove migracije.

Relativno visoke odnosno slične plaće u djelatnostima informacija i komunikacija imale su Njemačka, Austrija i Irska, a predvodile su Danska i Švedska. Premda opću produktivnost rada određuje razina produktivnosti rada u prerađivačkoj industriji, ne treba isključiti mogućnost da potpuno usvajanje i primjena suvremene tehnologije može pridonijeti produktivnosti rada u djelatnostima informacija i komunikacija.

Zemlja	Troškovi rada po satu rada (EUR)				
	Godina	2004.	2008.	2012.	2016.
Belgija	-	-	54,7	47,7	48,9
Bugarska	-	5,2	7,4	9,7	11,7
Češka	-	16,7	18,3	18,1	21,3
Danska	-	44,4	49,4	52,2	54,3
Njemačka	-	37,5	41,3	44,3	45,7
Estonija	-	12,1	14,8	17,9	20,1
Irska	-	37,1	39,4	43,5	46,8
Grčka	-	19,5	18,9	19,9	21,3
Španjolska	-	25,9	27,3	26,8	27,8
Francuska	-	43,8	45,6	45,1	47,2
Hrvatska	-	14,0	14,5	13,8	15,8
Italija	-	33,5	35,2	34,4	34,3
Cipar	-	-	-	-	-
Latvija	-	10,6	11,2	14,2	17,2
Litva	-	8,1	9,9	12,9	16,2
Luksemburg	-	39,8	43,9	49,6	51,9
Mađarska	-	15,2	13,8	15,1	16,7
Malta	-	14,0	-	18,7	19,0
Nizozemska	-	38,7	40,6	42,5	-
Austrija	-	39,9	43,3	45,3	47,7
Poljska	-	13,0	13,1	14,4	16,5
Portugal	-	-	21,8	19,2	20,3
Rumunjska	-	7,3	8,0	10,6	13,3
Slovenija	-	21,2	22,7	23,5	25,3
Slovačka	-	12,4	16,9	17,8	19,5
Finska	-	35,7	41,0	44,3	44,8
Švedska	-	42,7	50,4	54,7	53,5
UK	-	33,5	34,3	35,4	34,9

Tablica 2.3.5

Troškovi rada u informacijama i komunikacijama

Izvor: Eurostat. Napomene: Poredak zemalja odražava Eurostatov abecedni poredak prema nazivima zemalja na njihovim jezicima. Podatci za 2018. godinu su procjene.

Prethodna zapažanja u pogledu djelatnosti informacija i komunikacija možda još više vrijede za stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti. U sljedećoj tablici, koja je ujedno i posljednja, prikazani su podatci o prosječnim troškovima rada u spomenutoj skupini djelatnosti. Iz naziva djelatnosti očito je da u njima dominiraju stručnjaci. Iz tog su razloga plaće veće nego u nekim drugim djelatnostima.

Što se tiče razlika između zemalja u plaćama, one su i u slučaju stručnih, znanstvenih i tehničkih djelatnosti veoma velike premda je teško povjerovati da postoje velike razlike u načinu rada odnosno tehnologiji. Hrvatska s procijenjenom cijenom rada od 15,6 eura stoji bolje od većine novih članica Europske unije. Među starim članicama unije po visini plaća predvodili su Luksemburg i Danska.

Zemlja	Troškovi rada po satu rada (EUR)				
	Godina	2004.	2008.	2012.	2016.
Belgija	-	-	47,5	45,9	47,3
Bugarska	-	4,0	5,5	7,1	8,7
Češka	-	13,4	14,4	14,2	16,6
Danska	-	42,2	48,1	50,6	52,5
Njemačka	-	34,2	38,2	41,0	46,1
Estonija	-	11,0	12,2	15,6	17,9
Irska	-	35,8	35,7	36,3	38,3
Grčka	-	14,9	15,4	15,9	15,5
Španjolska	-	22,3	24,0	24,9	25,2
Francuska	-	38,7	44,3	44,5	46,7
Hrvatska	-	13,5	17,6	13,6	15,6
Italija	-	30,2	34,1	35,7	37,8
Cipar	-	-	-	-	-
Latvija	-	8,1	9,1	11,0	13,4
Litva	-	7,9	8,2	10,0	12,3
Luksemburg	-	41,6	46,5	49,2	52,9
Mađarska	-	11,7	11,7	12,6	14,2
Malta	-	13,2	11,8	17,4	17,9
Nizozemska	-	37,7	42,0	44,4	-
Austrija	-	33,8	37,3	40,1	41,9
Poljska	-	8,8	10,6	11,5	13,2
Portugal	-	-	18,5	18,5	18,7
Rumunjska	-	6,6	6,5	8,4	9,5
Slovenija	-	19,0	19,7	21,8	24,0
Slovačka	-	9,7	12,2	13,3	15,0
Finska	-	32,0	39,2	40,2	39,2
Švedska	-	41,0	49,2	49,6	47,5
UK	-	-	33,1	35,3	33,6

Izvor: Eurostat. Napomene: Poredak zemalja odražava Eurostatov abecedni poredak prema nazivima zemalja na njihovim jezicima. Podatci za 2018. godinu su procjene.

Može se zaključiti da između zemalja članica Europske unije postoje veoma velike razlike u troškovima rada odnosno njegovoj cijeni, kako u gospodarstvu kao cjelini, tako i u skupinama djelatnosti.

Tablica 2.3.6

Troškovi rada u stručnim, znanstvenim i tehničkim djelatnostima